

DIARI DE SESSIONS DE LA **COMISSIÓ DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS** DEL PARLAMENT DE LES ILLES BALEARS

DL. PM. 353-1992

Fq.Con.núm. 33/27

VII legislatura

Any 2010

Núm. 53

Presidència
de l'Honorable Sr. Miquel Àngel Coll i Canyelles

Sessió celebrada dia 25 de novembre del 2010

Lloc de celebració: Seu del Parlament

SUMARI

COMPAREIXENÇA RGE núm. 3187/10, sol·licitada per quatre diputats membres de la Comissió de Cultura, Educació i Esports, adscrits al Grup Parlamentari Popular, de l'Hble. Conseller d'Educació i Cultura, per tal d'informar sobre la situació de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

718

EL SR. PRESIDENT:

Bona tarda, senyores i senyors diputats. Començarem la sessió d'avui i en primer lloc demanaria si es produeixen substitucions.

EL SR. DALMAU I FORTUNY:

Francesc Dalmau substitueix Rosa Maria Alberdi.

EL SR. PRESIDENT:

No hi ha més substitucions? Molt bé.

Compareixença RGE núm. 3187/10, sol·licitada per quatre diputats membres de la Comissió de Cultura, Educació i Esports, adscrits al Grup Parlamentari Popular, de l'Hble. Conseller d'Educació i Cultura, per tal d'informar sobre la situació de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

Passam idò a l'únic punt de l'ordre del dia d'avui, que consisteix en la compareixença 3187/10, presentada per quatre diputats membres de la Comissió de Cultura, Educació i Esports del Grup Parlamentari Popular, mitjançant la qual se sol·licita la compareixença del conseller d'Educació i Cultura per tal d'informar sobre la situació de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

Assisteix el conseller d'Educació i Cultura, l'Hble. Sr. Bartomeu Llinàs i Ferrà, acompanyat de la Sra. Rafaela Sánchez Benítez, cap de gabinet, i del Sr. Francesc Ramis i Oliver, assessor tècnic.

El president cedeix la paraula al conseller per exposar el tema objecte de la compareixença.

EL SR. CONSELLER D'EDUCACIÓ I CULTURA (Bartomeu Llinàs i Ferrà):

Moltes gràcies, Sr. President. Bona tarda, senyors diputats i diputades. Bé, referent a la intervenció que vostès demanaven, evidentment el tema de l'Arxiu del Regne, que ja ho sabem, si no hem d'anar directament a la resposta i l'hem de contextualitzar, s'ha de dir que és un arxiu excepcional, sabem perfectament que és un dels millors arxius que es conserven dins Europa del sud, i evidentment hi ha hagut la problemàtica que hi ha hagut en aquests moments.

En si és un arxiu de titularitat estatal i de gestió estatal, que a uns moments determinats implica que aquesta gestió i aquesta titularitat afecten tots els terrenys de l'antiga corona d'Aragó, i actualment quatre comunitats autònomes, Catalunya, el País Valencià, Aragó i les Illes Balears, a més de tota una sèrie de documentació que es troba en aquest arxiu que afecta el que era la Casa d'Aragó, i per tant hi ha aspectes de Catalunya nord, el Rosselló, Conflent, Còrsega i Sardenya i també Sicília, pel moment en què hi va haver el tema de la correspondència entre la Casa d'Aragó de Catalunya i la Casa d'Aragó de Sicília, i per tant és un arxiu molt important.

Aquest arxiu també s'ha de dir que no es deia així, que és un arxiu que canvia de nom el segle XVIII, bàsicament després del Decret de Nova Planta, i que el que era l'Arxiu Reial de Barcelona a un moment determinat canvia de nom i evidentment es transforma en l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

Aquest arxiu, per tant, recull en primer lloc tota la documentació que hi havia en aquest inicial arxiu de Barcelona, Arxiu Reial de Barcelona, on hi havia alguns documents que eren pròpiament del Comtat de Catalunya, molts pocs pergamins, però sí alguns d'ells que diríem que són pròpiament de Catalunya, i els altres ja eren de comunicació normal i corrent que hi havia dins una confederació com era la Corona d'Aragó, on hi ha documents que pertanyien als països que després es varen anar configurant com a Corona d'Aragó, com he anomenat abans.

Aquesta situació es manté durant molt de temps i a un moment determinat ja hi ha un intent per part de la Generalitat de Catalunya l'any 1934 per reclamar tota una sèrie de..., per reclamar l'aspecte que afectava Catalunya. Això és un tema que no es va resoldre en aquell moment; evidentment 34, pensam 35, 36, les problemàtiques de guerra, i després de l'època no democràtica, va quedar el tema de la Corona tal com estava pràcticament fins ara. Hi torna haver unes peticions per part de la Generalitat de Catalunya que es materialitzen després en el seu estatut, però que ja a 20 de gener de 2007, tenint en compte la confluència d'interessos i la confluència de documentació que corresponia a cada un dels territoris, es va constituir el patronat de la Corona de l'Aragó, de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, amb els quatre governs.

En aquest intent ja d'intentar normalitzar situacions entre les comunitats autònomes i aquests territoris ja hi va haver un esforç per part del Ministeri d'Educació, perdó, de Cultura, en el sentit que cada comunitat autònoma està representada amb el mateix nombre d'integrants. En aquest cas els membres nats del patronat, com saben, són els consellers de Cultura de cada un d'aquests territoris, dels quatre territoris, més el representant del ministeri, més després cada una de les comunitats autònomes també pot nomenar una persona de rellevant prestigi dins el món cultural i sobretot dins el món arxivístic.

I aquesta en certa manera és la situació en què es trobava i en què es troba l'arxiu en aquest moment.

Quant a altres comissions, es varen establir els temes de feina de comissió tècnica, on vàrem fer tota una feina prèvia, i després varen quedar paralitzats quan hi va haver el tema dels recursos, i per tant el ministeri, a partir d'aquell moment, no va intervenir més fins que a un moment determinat es fa la sentència, que és el que ens ha duit a aquesta situació actual, si bé s'ha de dir que la comunitat autònoma de les Illes Balears és una de les quatre parts, bé, de les cinc parts, perquè el ministeri també hi té a veure, però de les quatre parts de territoris on tenim documents posats allà dins. D'aquesta manera aquesta és la situació en què es troba en aquest moment perquè la comunitat autònoma, evidentment, el que ha de fer és potenciar, com vaig dir a una pregunta que vostè mateix em va fer abans, potenciar i estimular i fer que hi hagi coordinació amb l'actual Arxiu de la Corona d'Aragó per poder continuar fent feina. I aquesta és la situació que hi ha en aquest moment.

Gràcies, Sr. President.

EL SR. PRESIDENT:

Gràcies, Sr. Conseller. Procedeix ara la suspensió de la sessió per un temps màxim de 45 minuts per tal que els grups parlamentaris puguin preparar la formulació de preguntes o observacions, per la qual cosa es demana als portaveus si hem de procedir a la suspensió o si podem continuar.

Entenc que podem continuar. Per tant, per part del Grup Parlamentari Popular intervé el Sr. Gornés, per un temps màxim de deu minuts.

EL SR. GORNÉS I HACHERO:

Gràcies, Sr. President. Bona tarda, Sr. Conseller. Vam presentar aquesta sol·licitud de compareixença a fi i efecte que poguéssim tenir coneixement de primera mà del que llavors eren les notícies que s'havien publicat referents a l'estat actual i al futur de l'Arxiu de la Corona d'Aragó. I vull contextualitzar també el moment en què va entrar aquesta iniciativa parlamentària. Es va publicar al BOPIB el dia 26 de juliol del 2010; han passat molts de mesos però s'han produït, tot i que no un gran nombre de notícies respecte d'aquesta qüestió, sí que se n'han produïdes algunes de prou significatives que relataré un poc més tard.

Sempre que hem parlat d'aquesta qüestió, almanco a nivell de Parlament i d'institucions públiques de les Illes Balears, sempre ha quedat molt clar que aquest arxiu estava gestionat, com ha dit vostè molt bé també a la seva intervenció, estava gestionat i era titularitat de l'Estat. No entraré tampoc en el detall de la importància històrica dels fons, perquè s'ha fet amb reiteració tant a nivell de Parlament com a nivell de mitjans de comunicació, sobre els diferents capítols, arxius i documents que integren aquest fons, però sí que vull dir que sempre s'havia mantingut aquest *status quo* entre les diferents comunitats autònomes que tenen documentació pròpia que forma part d'aquest arxiu, aquest arxiu global, perquè és un arxiu que és un poc de tots. Qualcú ha dit que no és de ningú, però sí, és un arxiu que és titularitat de l'Estat i que fins que hi ha hagut la sentència de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya s'havia mantingut, com dic, aquest *status quo*.

Malauradament sempre hi ha hagut problemes a l'hora de constituir aquest patronat que totes les institucions, almanco fora de Catalunya, havien vist bé com a organisme de gestió, fins i tot per part del mateix ministeri de Cultura s'havia vist bé la constitució d'aquest patronat; per constitució no només vull dir el formulisme de l'acte constitutiu, sinó també de la gestió i de la participació de les diferents comunitats autònomes en la gestió, en la tutela, en la conservació d'aquest patrimoni. Però la veritat és que no ha arribat a funcionar mai aquest patronat, al nostre entendre perquè el ministeri, el Govern espanyol, no ha volgut entrar en una qüestió polèmica respecte d'un aspecte que la Generalitat de Catalunya reclama com a seu. El que està clar al nostre entendre, també, és que des que va entrar el tripartit i..., sempre es va demanar què feia l'Estat gestionant un arxiu amb seu a Catalunya, i açò de qualche manera ha estat un dels detonadors de la situació amb la qual ens trobam avui.

La preocupació per part de les diferents comunitats autònomes, a excepció de Catalunya, és clar, era que tal i com s'exposava a l'Estatut, tant a l'article 127 com a la disposició addicional tretzena, d'aprovar-se amb la literalitat que s'exposava en aquest text de qualche manera les Illes Balears, València i Aragó perdien de qualche manera la tutela, la capacitat de gestió compartida amb l'Estat i amb Catalunya. La Generalitat de Catalunya de qualche manera se subroga o s'atribueix les competències de permetre les consultes, d'expedir les còpies, fins i tot d'autoritzar el trasllat d'una part o de tot l'arxiu, com dic, a través d'aquesta disposició addicional tretzena.

La sentència sobre l'Estatut dona peu, per tant, al fet que la Generalitat gestioni unilateralment aquests fons arxivístics. Com vostè sap l'anterior govern va interposar un recurs, un recurs que ha mantingut el govern actual fins que es va resoldre devers el setembre, si no ho record malament. El setembre del 2010 de qualche manera el Tribunal Constitucional de qualche manera dona el vistiplau, dona la raó a la Generalitat, i els recursos interposats no tenen efecte; per tant es pot col·legir que es permet de qualche manera la tutela directa del Govern català i per tant es podria arribar a la segregació dels documents que la Generalitat de Catalunya reclama com a propis i exclusius respecte d'aquests fons.

Nosaltres sempre hem defensat la unitat d'aquest fons arxivístic, sempre hem proposat i hem defensat que és necessari un acord col·legiat entre les diferents comunitats autònomes per tal de permetre aquesta via de futur que és perfectament possible, i a mi m'hagués agradat que a la seva primera intervenció incidís un poc més sobre aquest assumpte. Està molt clar quina ha estat la història, però a partir del setembre sense cap dubte es produeix un punt d'inflexió que obre una sèrie d'incògnites que són les que nosaltres voldríem tenir resposta sobre aquest assumpte.

Quin és el futur que espera a l'Arxiu de la Corona d'Aragó? Quines són les fórmules de gestió que pensa el Govern de les Illes Balears que es poden arribar a negociar, a compartir amb les altres comunitats autònomes? Quines són les gestions que, arran de les declaracions que el vicepresident..., el conseller de Presidència del Govern de les Illes Balears, el Sr. Albert Moragues, va fer en premsa, que, bé, que estaven en fase de negociar amb la Generalitat? “*Vamos a ver con qué fórmula podemos superar esta declaración estatutaria que dice que esto es suyo y solamente suyo. Esto no tiene mucho sentido porque todo el mundo sabe que nosotros tenemos una parte de nuestra historia allí*”, asseguró el conseller”.

És a dir, a partir d'aquesta voluntat expressada per part d'un membre del Govern, volíem saber del Govern de les Illes Balears quines són aquestes gestions, quin és el plantejament, quina és l'estratègia respecte al fet que no es rompi aquest *status quo* que hi havia de qualche manera establert entre les diferents comunitats autònomes, i sobretot que no es desmembri, que no es deslligui aquest importantíssim fons documental.

Vull recordar també, perquè, bé, és important al nostre entendre, que el Parlament de les Illes Balears a l'anterior legislatura va aprovar una proposició no de llei on s'instava el Govern d'Espanya -estem parlant de dia 16 de juny del 2006, fa quatre anys, malauradament- s'instava a la constitució del patronat de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, hi va haver unanimitat en aquesta proposta, i s'instava el Govern d'Espanya a impedir el desmembrament de l'Arxiu de la Corona d'Aragó de l'Arxiu Reial de Barcelona, que és el que de qualque manera està en litigi, ja que aquest arxiu forma part inseparable del primer i conté aspectes exclusius del Regne de Mallorca. És a dir, tenim un mandat vigent del Parlament de les Illes Balears que de qualque manera traça una línia, i tenim després la voluntat expressada per part del Govern de les Illes Balears per, de qualque manera, fer valer els drets que la comunitat autònoma de les Illes Balears pugui tenir respecte d'aquest fons que, com dic, està en litigi, que està en una situació de qualque manera oberta respecte del seu futur.

Sabem que hi ha un procés electoral obert a Catalunya, no sabem aquest nou canvi de govern què podrà suposar, però jo crec que és important que almanco des de les Illes Balears se segueixi en aquesta línia de defensa de la no-disgregació, de la participació de tothom respecte d'aquests fons que, com dic i vostè ha reconegut, és importantíssim per a la nostra història.

Moltes gràcies.

EL SR. PRESIDENT:

Gràcies, Sr. Gornés. El Sr. Conseller d'Educació i Cultura vol contestar les preguntes globalment o prefereix contestar-les individualment? Globalment.

EL SR. CONSELLER D'EDUCACIÓ I CULTURA
(Bartomeu Llinàs i Ferrà):

Globalment, sí.

EL SR. PRESIDENT:

Perfecte. Si és així, pel Grup Parlamentari BLOC per Mallorca i PSM-Verds intervén el Sr. Alorda per un temps màxim de deu minuts.

EL SR. ALORDA I VILARRUBIAS:

Gràcies, Sr. President. En primer lloc a nosaltres també ens agradarà aclarir i conversar sobre el futur de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, però realment hem fet una interpretació de la sentència absolutament diferent. Quan hem llegit que no suposa cap alteració de la gestió unitària, que la titularitat de tots els fons, siguin de qui siguin, és a dir, provinguin d'on provinguin continua essent titularitat de l'Estat i que tot continuarà formant part del mateix arxiu, no acabam d'entendre la interpretació que s'ha fet de la sentència del Tribunal Constitucional. O no hem llegit la mateixa sentència o els motius pels quals es desestima la inconstitucionalitat de la disposició addicional no hem compartit quina era.

Nosaltres de totes maneres, com que creim que el procés ha estat desgraciat, sí que volem apuntar i animar el conseller a reconduir aquesta situació. La veritat és que la manca de participació dins el patronat i d'alguna manera amb un cert protagonisme de les Illes Balears i del seu govern en l'Arxiu de la Corona d'Aragó ens sembla que s'ha de resoldre. L'Estat jo crec que ha estat..., i pensava objectivament que hauria de ser el subjecte dels retrets, l'objecte dels retrets, si és que n'hi ha d'haver, respecte de la manca de participació en aquest fons, hi ha de donar aquesta participació i el mateix govern crec que ha d'animar doncs els investigadors a posar en valor i a sentir com a propi un arxiu que, tot i estar situat a la ciutat de Barcelona, és cert que té fons molt importants, objectivament parlant, des de qualsevol punt de vista però sobretot per a la nostra història i per al que són tots els avatars històrics de les Illes Balears en tot el temps que va ser en comú.

A ningú no s'escapa que a més a més la Generalitat de Catalunya, al nostre entendre, i el Parlament català i el Congrés de Diputats i l'Estat, han treballat malament una cosa que podria ser raonable, que és que hi ha uns determinats fons que no provenen de la Corona d'Aragó, que són de diputacions, que han estat molt posteriors al 1715, que físicament s'han instal·lat allà mateix i que la Generalitat considera fons propis. Des del nostre grup hem mantingut que la resolució, afrontar aquest problema a través d'una disposició de l'Estatut de Catalunya, era incorrecta, creava un renou i un malestar que podia ser utilitzat per qualcú -pensem en el PP- per crear una impressió d'una cosa que realment era incorrecta, i hem donat suport, perquè tampoc no fos mal entès quina era la posició del nostre grup respecte de la participació dins l'Arxiu de la Corona, a la impugnació d'aquesta disposició addicional.

Bé, la sentència del Constitucional ha tancat aquesta polèmica dient, escolti, que siguin dels fons propis, vol dir que tendran un nivell de protecció, d'avantatges..., la regulació pròpia dels sistemes d'aquells que qualcú aclareixi quins són els fons propis. Evidentment, fons com diu la mateixa defensa de la Generalitat i del Parlament de Catalunya dins la sentència de l'Estatut, que no són comuns, ni són del temps de la Corona d'Aragó. De totes maneres és cert que s'ha produït aquí un renou estrany que era absolutament per al nostre gust prescindible i no importava que hi fos aquesta disposició addicional.

En tot cas el Constitucional n'ha sortit com ha sortit en quasi tot l'Estatut de Catalunya, bàsicament l'ha mort, però sense matar cap article. És a dir, crec que ha mort 4 o 5 articles i bàsicament ha vingut a dir que l'ha buidat de contingut absolutament, amb una lectura, que és la que ens hauria de preocupar, que ha tret els estatuts del bloc de la constitucionalitat, que ha creat realment un buidat de poder constituent de participació de la definició de l'estat que tenien els estatuts d'autonomia i que és el bessó de la sentència, i hi ha aquest element perifèric, dels nostres temes i d'aquest i allà on diu el mateix, fiquin-ho dins els fons propis, dins el sistema d'arxiu de la Generalitat, no canvia la titularitat, sigui de qui sigui, en aquest cas són de l'Estat, no canvia la unitat d'arxiu, queda tot integrat dins la unitat d'arxiu. Per tant, no ho declara inconstitucional, però s'ha d'interpretar així.

Veig que el Partit Popular continua interpretant que la Generalitat s'ha apropiat d'un fons, però estic convençut que no hi ha cap jurista en aquest moment de l'Arxiu que ho vegi així, perquè no en podrà retirar cap ni un. La disponibilitat de tot el fons és de l'Estat. I a nosaltres el que ens preocupa és que de resultes d'aquesta polèmica, sorgís una veritable reflexió sobre el fons, que és allò que a nosaltres ens interessa: la participació de les Illes Balears dins aquest patronat i que l'Estat deixi d'actuar com a propietari exclusiu, sense sensibilitat per a la participació de les comunitats autònomes i en concret de les Illes Balears.

A partir d'aquí, nosaltres pensam que és lògic que hi hagi aquesta unitat d'arxiu, que no es divideixin els fons. Ara, si hi ha alguna cosa del segle XIX corresponent a l'Ajuntament de Barcelona, doncs ho deixam a les autoritats arxivístiques que valorin quin hagi de ser, però no el fons de la Corona d'Aragó, que creim que és molt positiu i creim que totes les autoritats científiques que en aquest moment s'han pronunciat, han defensat en tot moment que han de ser mantingudes en la unitat d'Arxiu de la Corona.

Moltes gràcies.

EL SR. PRESIDENT:

Gràcies, Sr. Alorda. Per part del Grup Parlamentari Socialista intervé la Sra. Rita, per un temps màxim de deu minuts.

LA SRA. RITA I LARRUCEA:

Moltes gràcies, Sr. President. Moltes gràcies, Sr. Conseller i membres del seu equip que l'acompanyen per venir a explicar una qüestió que és de transcendència realment, però que realment té moltes coses per debatre. Nosaltres pensam que l'Arxiu de la Corona d'Aragó és dipositari dels béns documentals d'una part de la nostra història, la història de les Illes Balears i que són comuns amb altres territoris del nostre entorn: Catalunya, Aragó, València, i que aquesta és la constatació d'una realitat que no es pot baratar, perquè és així, perquè és la història.

Però també hi ha altres realitats constatables que sí podrien ser susceptibles de ser gestionades d'una altra manera. Una és que l'arxiu físicament es troba ubicat a Barcelona. Una altra és que la titularitat és de l'Estat. I que hi ha documents produïts per Catalunya que són posteriors a la Corona d'Aragó. Tot açò és el que s'ha posat ara en debat amb el nou estatut d'autonomia i després també en la resolució del Tribunal Constitucional. Jo crec que podrien ser, com dic, gestionables, o modificables en un futur, però tot açò necessitaria d'un consens important de totes les parts implicades, un consens que fa necessari mantenir relacions i parlar-ne.

L'article que ja han comentat, el 127 del nou Estatut de Catalunya diu que els fons propis de Catalunya dipositats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i a l'Arxiu Reial de Barcelona s'havien d'integrar en el sistema nacional d'arxius de Catalunya. Al nostre entendre aquest va ser com un tret de sortida per aclarir tots aquests aspectes de gestió que afectaven quatre administracions públiques, o cinc, com diu, perquè també hi ha l'Estat. Jo crec que amb la intenció, d'aclarir la gestió a la llum del nou Estatut, es va acordar l'any 2006 la creació d'un patronat que és el que es volia que prengué el relleu a allò que ha fet fins ara el Ministeri de Cultura, de manera que totes les administracions implicades tinguessin un mateix pes.

La constitució del patronat per a la gestió, per tant, pensam que era i és una bona solució, i semblava en el seu moment que els representants de Balears, Aragó i València estaven disposats a retirar els recursos que en el seu moment havien interposat a l'Estatut, però no es va fer. Posteriorment, com tothom sap, la sentència del Tribunal Constitucional que fa referència a aquests articles és ben clara. I diu, nosaltres ho hem entès d'aquesta manera, que s'ajusta a la Constitució, és a dir, amb l'Estatut de Catalunya ni es romp la unitat de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, ni es canvia la titularitat, ni es conculquen els drets de les comunitats autònomes afectades.

En realitat, aquest estatut el que no fa és discutir que els fons que corresponen a una història conjunta dels territoris que varen conformar els territoris de la Corona d'Aragó es mantenguin a l'actual arxiu amb seu a Barcelona, però que els fons que tècnicament s'identifiquen amb la història exclusiva de Catalunya el que es vol és que quedin sota les competències de la Generalitat, cosa que nosaltres trobam lògica. La constitució del patronat és una forma de gestió que s'ha emprat també a altres arxius de caràcter nacional o estatal, com per exemple el de la Guerra Civil o també el d'Índies, etc., pensam que establir un sistema paritari, en el qual cap administració tenguí més pes que una altra, és un bon sistema i que tot açò ha de reforçar la col·laboració entre les administracions i és d'allò que es tracta quan estam parlant d'un patrimoni comú.

Quin és el veritable el problema que s'ha ocasionat aquí, tant per part del recurs com per part de la sentència després? Jo crec que el que ha passat és que aquests recursos el que han fet és ajornar durant uns anys, quatre o cinc anys, aquest consens de gestió a què s'hauria d'haver arribat sobre aquest arxiu. El patronat realment es va acordar el 2007, es va formalitzar el 2007, però no s'ha reunit, com és natural, a l'espera de la sentència perquè els seus acords podrien ser invalidats. La sentència resulta que arriba en un moment preelectoral a Catalunya, per tant, és un tema molt sensible i fàcilment manipulable al nostre entendre, i pensam que no és molt complicat esperar que s'acabin de desenvolupar les eleccions catalanes.

En conclusió, nosaltres pensam que ha estat un temps perdut. Un temps que es podria haver aprofitat per posar, si no hi hagués hagut aquests recursos d'anticonstitucionalitat, d'acord les parts implicades sobre la gestió del que pensam que és una herència comuna, una herència que fins i tot diríem que no és indivisa, no és un indivís que es pot desfer en un moment donat, no. És una herència comuna que no podem tornar enrere, és una herència comuna amb Catalunya, València, Aragó i altres territoris, i tota aquesta herència se sustenta en el fons

documental que aquest arxiu custòdia. Per tant, és un debat, és una qüestió d'un interès gran, extraordinari i que el que necessita és precisament consens.

Moltes gràcies.

EL SR. PRESIDENT:

Gràcies, Sra. Rita. En torn de rèplica té la paraula el Sr. Conseller.

EL SR. CONSELLER D'EDUCACIÓ I CULTURA (Bartomeu Llinàs i Ferrà):

Gràcies, Sr. President. És evident, com ja s'ha repetit unes quantes vegades avui horabaixa, que aquesta sentència és una sentència que es torba molt, que es torba molt i que efectivament hi ha un temps perdut que s'ha de recuperar, s'ha de recuperar com més aviat millor. Les matisacions de voler interpretar o no interpretar la sentència, ho vaig dir ja en un moment determinat quan em varen fer la pregunta, nosaltres respectam la sentència, ja està que moltes vegades les sentències poden ser més clares, més aclaridores o no, però evidentment respectam la sentència.

És claríssim que el Govern no pretén rompre arxius, estam convençuts que els arxius han de ser arxius que estiguin unificats, que estiguin disponibles i estiguin disponibles per la seva seguretat, per a la seva consulta, però també disponibles tenint en compte que ens trobam en el segle XXI i que la ubicació d'un arxiu pot estar a un lloc determinat i estigui ben guardat amb una sèrie de condicions d'ús, d'utilització, de com vulgueu, però que hi ha en aquests moments sistemes tecnològics que permeten tenir arxius ubicats a diferents llocs amb un grau d'autenticitat dels seus documents que és una de les coses que amb els documents que es varen dur de Salamanca cap a Barcelona també es fa. És a dir, que es fan unes còpies autenticades de tots els documents i aquí ens podria passar exactament el mateix, poder tenir a disposició i més amb els sistemes tècnics que hi ha, que existeixen actualment de poder tenir uns documents guardats i a més poder-los consultar pels estudiosos.

Si havíem d'entrar per ventura en detalls realment si llevam aquesta primera part de pergamins de l'època comtal de Barcelona, que evidentment directament afecten la història de Catalunya, i després els que es produeixen quan ja el regne d'Aragó no hi és, no existeix com a tal, per tant, aquest altre espai que tenim enmig on hi confluïm tots, jo crec que això són uns documents compartits de tots, és a dir, la propietat és de tots, no és d'uns tots sols, que els tinguin ubicats a un lloc o a un altre tenint en compte les possibilitats tecnològiques actuals, tenint en compte actuacions de coordinació que no s'han produïdes fins ara, però que sí el Govern ha de potenciar que es facin, evidentment no hi veim un problema sempre i quan arribem a un acord.

Aquest acord va començar concretament amb el Patronat, el Patronat, com també s'ha dit aquí, es va constituir i després es va paralitzar. He tengut oportunitat de parlar amb el director general d'*El libro, archivos y bibliotecas* i qualche moment amb la ministra, va ser amb qui menys, perquè qui duia el tema directament era ell, i ell em va expressar fa poc que la intenció que tenien era que després de les eleccions es pogués convocar immediatament el Patronat perquè pensaven que introduir a un procés electoral un fet que havia estat paralitzat durant tant de temps era entrar en un moment no adequat si volíem que arribàssim a acords de funcionament perquè realment el Patronat supervisa el funcionament de l'Arxiu de la Corona d'Aragó o aquesta és la seva finalitat. Per tant, aquí estam tots representats d'una manera equilibrada entre totes les comunitats i em va manifestar que després de les eleccions de Catalunya, una vegada se'ls hagi demanat quin són els seus representants dins aquest patronat que de fet encara hi havia comunitats autònomes que no hi havien canviat qui ja tocava canviar, ell tenia intenció de tot d'una, a principi d'any m'imagín, convocar aquest patronat. Això és una de les coses d'aquestes gestions, que em demanaven quines eren les actuacions que havíem fet per part del Govern.

I com les del futur jo crec que no tenim per què tenir problemes de tenir-les, hem arribat a acords amb Catalunya en temes importants de política cultural i també en reciprocitat televisiva, ha estat una feina feta per part d'aquest govern i no tenim cap problema o cap aspecte que ens faci pensar que no puguem arribar a acords quan realment també estarem asseguts amb la Comunitat Valenciana i amb Aragó. Per tant, crec que hem de despolititzar aquesta situació i anar per feina, com ja he dit abans, tenir els documents sense xapar-los, unificats, ben guardats, a bona disposició i totalment que les parts es trobin còmodes dins aquest sistema que s'havia pensat i que després en un moment determinat es va aturar. Recuperar les feines de les comissions tècniques que, evidentment, això serà una feina posterior a la convocatòria que es faci en el seu moment del Patronat i donar les feines actualitzades ja en el dia d'avui perquè evidentment des de les que es varen fer abans a ara ha passat molt de temps i, per tant, se'ls haurà de donar un altre caire, possiblement.

Crec que amb això, sí, el nomenament de representants que els comentava que estaven pendent de enviar-los.

Jo també pens que hem d'entendre l'aprovació de l'Estatut en una situació i en un interès polític que hi ha hagut entre les diferents forces polítiques de Catalunya i d'Espanya per magnificar una situació que realment no era tan greu perquè allò que passava era que es mantenia amb un nom que ara ens han aclarit no el bé que per ventura haurien esperat perquè és cert que per ventura s'hagués pogut dir allò que és l'arxiu real de Catalunya més l'arxiu d'Aragó, més un altre, ... perdonin un moment, exacte, exacte, gràcies, eren els tres que eren els clars que pertanyien a totes les comunitats de l'antiga Corona d'Aragó, però la sentència ha sortit així com ha sortit i jo no crec que la sentència amb l'esperit que crec que hi ha per part del ministeri, per part nostra, clar jo no puc parlar de la Generalitat perquè en aquests moments la Generalitat, com sabem, el Govern està en funcions pràcticament i amb València no he parlat, però per part de la comunitat és col·laborar amb ells, col·laborar amb el ministeri i amb les altres comunitats autònomes i que això no generi cap tipus de tensió, si podem

tenir accés als documents i hi hagi una gestió per part de la Corona d'Aragó supervisada per aquest patronat. Per tant, aquesta és l'opinió del Govern.

Gràcies.

EL SR. PRESIDENT:

Gràcies, Sr. Conseller. Sr. Gornés, té la paraula per un temps màxim de cinc minuts.

EL SR. GORNÉS I HACHERO:

Sí, gràcies, Sr. President. Tots estam d'acord que és necessari abordar segons quins temes amb la sang freda i amb el sentit comú necessari. M'ha agradat escoltar que tothom parla del consens necessari, però la pena és que a l'hora de la redacció de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya no es va pensar en les altres comunitats autònomes respecte d'aquest tema i no s'hi va pensar per les raons que siguin, no hi vull entrar, però que és un fet que les altres comunitats autònomes, Balears, Aragó, València es varen sentir menyspreades de qualque manera i la constatació d'açò és que totes elles varen posar el corresponent recurs per tal de fer valer els seus drets, un drets que pensàvem i que nosaltres continuam pensant que s'han de fer valer.

Continuam pensant que segons com s'interpretin aquests articles i les disposicions aprovades sí que s'altera, torn a insistir, l'*status quo* que s'havia mantingut fins a aquell moment perquè es pot arribar a desmembrar l'Arxiu de la Corona d'Aragó que s'havia considerat fins ara jurídicament indivisible, per açò no estic d'acord amb el que ha dit el PSM. Es romp, torn a insistir, l'*status quo* que preveia un òrgan comú per a la gestió d'aquest arxiu a través del Patronat amb la tutela de l'Estat i amb la participació de totes les comunitats autònomes en condició d'igualtat, que açò és important. De qualque manera, també, la disposició final tretzena de l'Estatut d'Autonomia lleva contingut a les nostres disposicions que fan referència explícitament a l'Estatut, com dic, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó

La renúncia per part de l'Estat a la titularitat del que se suposen, entre cometes, fons propis de Catalunya també és un fet i després, d'alguna manera, la sentència o l'Estatut més ben dit reconeix que la Generalitat té una posició d'igualtat respecte de l'Estat i, en la pràctica, les altres comunitats autònomes d'alguna manera queden per davall d'aquesta primera ja que d'acord amb la literalitat del que s'ha aprovat els obliga a arribar a acords per col·laborar en una gestió eficaç de la resta dels fons comuns amb altres territoris de la Corona d'Aragó. Si això no és una relació de submissió o de..., no diré submissió, ho retir, de desigualtat, idò, a mi, que m'ho expliquin, jo he llegit el que hi ha.

Per la qual cosa no entenc la postura del PSM i del PSOE, que sembla que han tirat la tovallola respecte de la reivindicació dels drets que té la nostra comunitat autònoma respecte d'aquest fons. Crec que s'ha de continuar fent valer aquests drets que tenim reconeguts.

Respecte de la intervenció del conseller, ja ens agradaria que es pogués obtenir..., no sé si ho ha insinuat vostè com a una idea o com un projecte factible que tenguí en ment, vull dir, de cara a la seva execució durant l'any que ve, respecte de la còpia d'aquesta documentació. Ja estaria bé!, seria una passa interessant per tal que investigadors i públic en general poguessin tenir un accés més fàcil a aquest document, però una cosa no lleva l'altra.

També, de la informació que hem pogut recollir, sembla que hi ha dues vies obertes per part de dues conselleries, la Conselleria de Presidència i la Conselleria d'Educació, perquè ens vostè ens diu unes coses que pensa... quan s'hagi constituït el Govern es podran obrir aquestes negociacions i es podran plantejar d'alguna manera les idees o les propostes que emanin del Govern de les Illes Balears, però per altra banda, el conseller de Presidència també mostra la seva preocupació respecte de la situació de futur en què queden aquests arxius i obre també altres vies.

Entre altres coses diu: *"tiene que haber acuerdo sí o sí, porque ellos están dispuestos y nosotros también explicó, al tiempo que añadió que las negociaciones las podría llevar una comisión de técnicos de ambas comunidades. No nos pueden tratar como si fuéramos foráneos, reivindicó el conseller"*.

És a dir, el conseller també apunta cap a aquesta relació de desigualtat que jo li exposava fa un moment. Per tant, sense entrar en més ànim de polèmica, Sr. Conseller, crec que sí que és necessari insistir en fer valer els drets de la comunitat autònoma i per què no també ser solidaris amb les altres comunitats autònomes que varen presentar els recursos en la mateixa línia, fer comprendre al futur govern de la Generalitat i a l'Estat que és necessari l'acord, que és necessària una gestió col·legiada, participativa amb igualtat de tots els membres que tenen fons a aquest arxiu i bé, cercar la fórmula necessària, ja sigui mitjançant el patronat o mitjançant una altra fórmula, però que sigui efectiva i que no sigui..., que hi hagi una voluntat real de donar-li contingut i de fer-la efectiva, que sigui útil perquè de res ens serveix tenir un patronat constituït si no es reuneix, si no es prenen acords, si no hi ha unes línies estratègiques de cara a aquest fons.

Nosaltres, Sr. Conseller, li insistim...

EL SR. PRESIDENT:

Sr. Gornés, hauria d'anar resumint.

EL SR. GORNÉS I HACHERO:

Acab ja amb això. I bé, esperam esdeveniments tot i que, ja li anuncio que segurament, vaja amb tota seguretat presentarem una proposta d'acord per tal de reivindicar aquestes idees que li he exposat avui aquí.

EL SR. PRESIDENT:

Gràcies, Sr. Gornés. Sr. Alorda, vol intervenir? Té la paraula.

EL SR. ALORDA I VILARRUBIAS:

Gràcies, Sr. President. En primer lloc, vull celebrar la lluita per les pròpies competències per part del nostre grup, estam molt preocupats perquè l'Estatut de Catalunya..., la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut de Catalunya, no l'Estatut de Catalunya, la sentència sobre l'Estatut ha buidat molt considerablement de poder les Illes Balears i el seu estatut aprovat.

La interpretació que fa el Tribunal Constitucional de les competències i de com es poden delimitar és realment pròpia d'un estat que no ha entès la pluralitat i això afecta profundament les nostres competències, això és cert, ens preocupa, gràcies al Defensor del Poble i al Partit Popular i a la sentència del Tribunal Constitucional que ha blindat aquesta interpretació de l'Estat que va contra les competències d'autogovern de les Illes Balears amb tots els aspectes, un d'ells, cultura naturalment, amb tots però, amb tots els aspectes.

Concretament en aquest punt en què nosaltres veim la vehemència contra la sentència del Constitucional i perquè no es digui que és la nostra interpretació, llegiré la sentència per veure com ho diu: *"La integración en el sistema de archivos de los fondos situados... de Cataluña no supone alteración del régimen unitario de éstos, ni conlleva afectación alguna de la competencia estatal -ni conlleva afectación alguna de la competencia estatal- como expresamente reconoce la representación procesal del Parlamento de Cataluña"*, perquè bastava veure el que deia la Generalitat i el que deien els lletrats del Parlament, que deien que no, que de cap manera, que això no afecta ni la titularitat de l'Estat ni l'arxiu unitari i que de l'únic que es parlava era de poder afectar els fons propis, bàsicament els de la diputació.

Recordin que Barcelona, la Diputació Provincial no existeix, no té arxiu propi i ell diu "si Aragó té la diputació, té arxiu de la diputació, si a les Illes Balears, si (...) de la diputació, els han recollit dels consells, nosaltres n'hem de poder tenir accés", li duen "no, no, no, no toca res d'això", *"de manera que la prescripción estatutaria no puede significar la desaparición de la titularidad y libre disposición estatal de estos fondos"*. Igual que abans de la disposició addicional, ben igual que abans, ben igual que abans. *"Se limita a introducir una calificación que sólo puede añadir una sobreprotección a dichos fondos"*.

La disposició addicional es declara constitucional sempre que s'entengui en aquests termes. Això és el desmembrament, això és..., bé nosaltres també vetllarem, ens sumam a aquesta preocupació, que si surt un sol document de... bé, vostè me mostra un diari? Jo li puc mostrar *El Mundo*.

El Mundo treia a portada que el Tribunal Constitucional deia, ratificava que la titularitat era de l'Estat i per tant, encara no el declarava inconstitucional deixava clar que eren fons estrictament estatals. Si ens mostrem diaris, ens mostrem diaris, jo li mostraria *El Mundo* perquè sé que a vostè li inspira molta confiança. En tot cas, jo aniria al que diuen el BOE i la sentència, més que a les interpretacions periodístiques que cadascú hagi fet. Això és el que diu la sentència.

A nosaltres dins un acord de la gestió unitària, que tant de bo fos veritat perquè tots els anys 80, els anys 90 no la vaig veure, aquesta gestió unitària del fons de la Corona d'Aragó, ni aquesta reivindicació per part de..., que celebrem, si s'arriba a un acord que el fons de la Diputació de Barcelona del segle XIX, que cadascú té a casa seva dins els seus arxius, no forma part del fons propi no..., nosaltres -ja li ho dic, li ho confés ara- no ens estripem les vestidures. Si algú diu que per a la unitat d'arxiu sí que convé que encara que siguin del XIX, encara que hi hagi documents del XX que no tinguin res a veure amb el que és estrictament l'Arxiu de la Corona, convé que estiguin unitàriament a l'Arxiu de la Corona també ho defensarem.

Estrictament Corona d'Aragó, no. Trobam que hi ha d'haver arxiu unitari i creim que és bo que hi hagi dins l'Estat, per a nosaltres, amb situació d'igualtat amb les comunitats autònomes que hi eren. Que hi ha d'haver titularitat estatal només amb un patronat participat? Ens va bé. Que hi hagués un patronat que realment tengués personalitat pròpia i nosaltres fóssim un dels membres? Millor. I sobretot, sentit comú, que ningú no pretengui quedar-se el fons i sobretot que siguin consultables, posats en valor, que tothom els conegui i s'estudiïn.

Li puc assegurar que de tot això el que ens quedam és l'interès del Partit Popular pel temps en que teníem una independència política i dels moments en què teníem realment un autogovern fora del Decret de Nova Planta i que jo celebri i que m'agrada sentir el Partit Popular reivindicant aquest moment de la nostra història, del Regne Privat i de tot el moment... o del regne compartit, el Regne de Mallorca i tot el que pugui representar la Corona. Ens agrada i ho compartim, compartim aquest entusiasme del Partit Popular.

Dels fons de la Diputació de Barcelona, no tant tal vegada, però en el que pugui representar aquesta sentència, crec que ha estat un renou i en això estam d'acord, que s'hagi utilitzat com a excusa, no compartim una matisació amb el PSOE, que era natural que no es posàs en marxa la cosa mentre no hi hagués la sentència, creim que no., (...) del fons propi no tenia perquè servir d'excusa perquè no hi hagués un funcionament ordinari, natural, del patronat i crec que és una gran mancança d'aquest fons, i aquí sí que ens hi sumam i aquí sí que animam el conseller perquè faci el possible perquè la cosa es normalitzi, que hi hagi una gestió coordinada, una direcció conjunta i una autoritat en què les Illes Balears hi siguin presents i hi posin la seva part, la que correspongui sense pretensions que l'actualitat i el protagonisme de la Corona sigui sobre el litigi dels seus fons, sinó que sigui per l'interès i la potència d'aquest fons.

Aquí sí que l'animam a ser reivindicatiu davant l'Estat perquè aquest patronat realment funcioni com no ha funcionat mai, com no ha funcionat d'ençà que existeix l'Arxiu de la Corona d'Aragó i ha estat de titularitat estatal.

Moltes gràcies.

EL SR. PRESIDENT:

Gràcies, Sr. Alorda. Sra. Rita, té la paraula per un temps de cinc minuts.

LA SRA. RITA I LARRUCEA:

Gràcies, Sra. President. Ara, sentint els diputats que m'han precedit en l'ús de la paraula he tret una conclusió i és que es té com un debat un poc estèril perquè la sentència s'ha produït i l'hem d'acatar, faltaria més, estam en un estat de dret i per tant, hem d'acatar les sentències que hi ha. Hi ha una sentència del Tribunal Constitucional.

Per tant, crec que ara el que ens toca és mirar per al futur, intentar fer la millor gestió possible, intentar que, efectivament, una volta passin les eleccions catalanes, que es normalitzi la qüestió, es pugui constituir aquest patronat i després que hi hagi una feina tècnica que crec que és imprescindible aquí. És molt important fer una feina tècnica d'esbrinar aquests documents que se suposa que són de..., bé, se sap que són de competència exclusiva de la Generalitat.

Ja que s'han fet aquí interpretacions periodístiques, de declaracions que s'han fet i en les quals es dona a entendre que es reconeix que el Govern de les Illes Balears reconeix una certa (...) a la comunitat autònoma catalana, la Generalitat, jo diria que també puc llegir diaris o interpretacions periodístiques, per exemple una que deia, quan es va constituir el patronat que els consellers de Cultura del País Valencià i de les Illes, eren Alejandro Font de Mora i Francesc Fiol, "s'han mostrat satisfets amb l'acord perquè cap dels quatre governs tindrà més pes que els altres dins el patronat".

Vull dir, ja es reconeixia tota aquesta qüestió, o més endavant que diu "Francesc Fiol va mostrar la seva satisfacció per l'acord aconseguit entre totes les comunitats autònomes que formaven part de la Corona d'Aragó. Respecte al recurs d'inconstitucionalitat que estudia el Govern Balear contra l'article 127 de l'Estatut ha al·legat que si som capaços de constituir el patronat en els termes que avui s'han acordat - s'havia constituït- la finalitat queda preservada". Vull dir que... aquestes paraules, crec i reiter que ara ja ens hem de posar a fer feina.

Res més gràcies.

EL SR. PRESIDENT:

Gràcies, Sra. Rita. Té la paraula el Sr. Conseller.

EL SR. CONSELLER D'EDUCACIÓ I CULTURA
(Bartomeu Llinàs i Ferrà):

Gràcies, president. Volia fer unes matisacions que vostè ha fet. No sé el dia en què el conseller de Presidència va fer les declaracions, m'imagino que era, pel que record, uns dies després que hagués sortit la sentència. Hem de tenir en compte que les diferents conselleries d'aquest govern tenen unes tasques encomanades molt concretes de gestió i de política i que hi ha una conselleria que vulguis, no vulguis... junt a Presidència, que té una transversalitat i que moltes vegades en lloc de fer una pregunta a la persona que en teoria té les competències la fan al conseller de Presidència que té aquesta funció transversal i per tant, com a tal, jo quan el conseller va fer les declaracions vaig considerar que estaven adequades al moment que les feia.

En aquests moments ha passat més temps, les hem pogut anar matisant, ell mateix i tots nosaltres, però no hi ha dues polítiques dins el Govern. La política del Govern és la mateixa tant si la diu un conseller com si la diu un altres. No és el mateix que si jo el primer dia sense tenir un moment de reflexió, de mirar, de tenir més oportunitats hagués fet unes declaracions molt més concises o molt més concretes, però el temps ens ha donat la pau necessària per poder-ho reflexionar i per poder-ho discutir, per poder-ho mirar. Per tant, aquest tema és un tema que jo accepto i que no em crea cap problema en absolut, que per part de Presidència, que és una conselleria transversal faci declaracions. Per tant, no hi ha cap tipus de disparitat entre la conselleria i la conselleria d'Educació i Cultura.

Quant a la solució, vostès ho han dit, crec que la solució és el més prest millor fer la convocatòria del patronat, saber les competències que té aquest patronat, fer feina amb aquest patronat amb igualtat amb les altres comunitats autònomes i reivindicar el que correspongui i, com he dit abans, articular aspectes que facilitin molt la investigació i el donar a conèixer aquests documents i aquests arxius importantíssims que tenim.

Per tant, crec que aquesta intenció que vaig..., perquè és clar les declaracions que es feren i les competències..., perdó, les intervencions que he hagut de fer amb el director general, evidentment ha passat temps i ell em va dir clarament això, que tenien intenció de fer-ho després de les eleccions; la ministra, un moment, em va comentar que després de Nadal, fins i tot em varen dir "farem una petició a les comunitats autònomes per veure si mantenen les mateixes persones o si no tenen les mateixes persones", perquè fins i tot crec que hi havia alguna comunitat que encara no havia enviat les persones. Aquí ho teníem.

Tornarem mirar a veure si ens hi mantenim, hi ha un membre nat que són els consellers de Cultura, però després cada comunitat té la possibilitat de nomenar una persona. Ho tornarem mirar i els de Catalunya supòs que també quan hagin fet les eleccions ho miraran, i el País Valencià i Aragó també i ens posarem a feina el més prest millor i intentar recuperar aquest temps perdut que, evidentment, ha estat fruit d'una situació que ha tardat molt de temps, que ha estat la sentència, però crec que amb ganes i esperit de feina podem continuar endavant un aspecte tan important per a la nostra història com és tenir un arxiu unificat, però que, si ho arribam a pensar, és veritat que els materials i els documents estaran ubicats..., però

aquesta conversa podria ser fruit del segle XIX, perquè en aquest moment els arxius i uns petits espais poden tenir la mateixa documentació a una altra banda i un conservar els originals i els altres tenir les còpies totalment autenticades. Per tant, parlar en llenguatge del segle XIX de com funcionaven els arxius o com han de ser els arxius del segle XXI és totalment diferent.

Per tant, aviat podrem tenir accés o ja es pot tenir accés a moltíssims d'arxius de tot el món, per tant, aquest és diríem l'objectiu que tindrà aquesta conselleria a l'hora de fer feina: modernitzar i fer possible que els nostres estudiosos..., fins i tot que no s'hagin de desplaçar, sinó que ho puguin fer mitjançant els sistemes nous de tecnologies de la informació i la comunicació.

Res més i moltes gràcies, president.

EL SR. PRESIDENT:

Gràcies, Sr. Conseller, agraïm la seva presència i la dels seus acompanyants.

Esgotat l'ordre del dia d'avui i no havent-hi més assumptes a tractar, s'aixeca la sessió.

DIARI DE SESSIONS
DEL
PARLAMENT
DE LES
ILLES BALEARS